

Vragen VVD (d.d. 13-04-16) aan de rekenkamer over het rapport Armoede, een voortdurende zorg.

1. De rekenkamer geeft het gevoel, dat Doetinchem het niet goed doet. Zo kwam het over bij de raadsleden. Wat doen we dan fout en wat kunnen we er aan doen?

Antwoord:

De centrale vraagstelling van het onderzoek luidde:

“Kan met de in het beleidsplan armoedebestrijding 2014-2018 vastgestelde kaders (inclusief de nog van kracht zijnde kaders uit 2007) voldoende uitvoering worden gegeven aan een doeltreffend en doelmatig armoedebeleid”

Het antwoord op deze vraag is vervat in de hoofdconclusie dat het armoedebeleid in Doetinchem niet doeltreffend is en onvoldoende doelmatig wordt uitgevoerd.

Wij hebben als rekenkamer hiermee niet aangegeven dat Doetinchem het niet goed doet. Tijdens de presentatie van het rapport hadden ook wij de indruk dat de raad een ander beeld had van het armoedebeleid dan in het rapport geschetst.

De vraag wat Doetinchem dan fout doet kunnen wij beantwoorden met “niets”. Wij hebben een conclusie getrokken op basis van de doeltreffendheid.

De doeltreffendheidsvraag valt uiteen in een kwalitatief en een kwantitatief element. De door de rekenkamer geformuleerde conclusie is alleen gebaseerd op het kwantitatieve deel (is het beleid effectief in relatie met de doelstelling van het beleid).

Uw vraag “wat kunnen we er aan doen” zien wij als een vraag “wat kunnen we er aan doen om de doeltreffendheid (in kwantitatieve zin) te verbeteren”.

Het antwoord op deze vraag is opgenomen in aan aantal aanbevelingen (zie 6.2 bladz. 29 van het rapport).

2. Om de conclusies te beoordelen en voor ons een meerwaarde te geven, zien wij graag in de onderbouwing de basis waarop deze conclusies zijn getrokken (input van wie, welke documenten of wetgeving etc.) Waar is het op gebaseerd, dat de gemeente Doetinchem onvoldoende inzicht heeft in de aard en de omvang van de armoedeproblematiek en de samenstellingen van de doelgroepen en weet niet of de doelgroepen voldoende bereikt worden met de voorzieningen en regelingen van het minimabeleid?

Antwoord:

Om de effectiviteit van het beleid te kunnen beoordelen, is het noodzakelijk inzicht te hebben in de aard en de omvang van de inwoners/huishoudens in Doetinchem die rond moeten komen met een inkomen op of rond het sociaal minimum.

Ons is gebleken dat aan het armoedebeleid geen inhoudelijke probleemanalyse ten grondslag ligt.

Geen informatie is bekend over het aantal inwoners/huishoudens met een laag inkomen, hun kenmerken (alleenstaand, ouderen, chronisch zieken/gehandicaptten, kansarme kinderen e.d.) en het gebruik en niet-gebruik dat gemaakt wordt van de bestaande voorzieningen en regelingen.

Ook bestaat geen inzicht in de overlap van het gebruik. Eén huishouden kan meerdere vergoedingen ontvangen. In de beleidsnota Armoedebestrijding 2014-2018 is op beknopte wijze aangegeven hoeveel huishoudens in 2010 moesten rondkomen met een inkomen tot 101 respectievelijk 110,120 en 125 % van het sociaal minimum.

Ook wordt niet ingegaan of en in hoeverre de verschillende instrumenten bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen.

Uit het onderzoek "Armoede in zicht" wordt de indruk gewekt dat de inwoners tevreden zijn over het armoedebeleid. Dit onderzoek richt zich op de groep inwoners die zijn aangewezen op een bijstandsuitkering en/of gebruik maken van de kwijtscheldingsregeling.

Het gaat hier dus niet om een representatief onderzoek naar "armoede in Doetinchem" zoals hiervoor aangegeven.

3. Blz.14 (Uitwerking en uitvoering beleid), Hoe komt u tot deze 4 categorieën? Is het een concrete benadering om het meedoen arrangement onder te schuiven in punt 3 (regelingen/voorzieningen ter bevordering van de soc. Participatie)?

Antwoord: De gehanteerde 4 categorieën is een gebruikelijke indeling en sluit ook aan op de indeling die de gemeente hanteert bij de begroting en de jaarrekening.

De eerste twee categorieën zijn primair gericht op inkomensondersteuning om daarmee de sociaal minima een hoger besteedbaar inkomen te verschaffen.

De reden om het Meedoenarrangement aan te merken als een voorziening met als doel de sociale participatie te bevorderen is dat inwoners/huishoudens met een laag inkomen hiermee in de gelegenheid worden gesteld om deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten.

De inwoners die hiervan gebruik maken krijgen, in tegenstelling tot de eerste twee categorieën, geen vrij besteedbaar bedrag ter beschikking.

Bij de vierde categorie (Schulddienstverlening) ligt het accent op het helpen van inwoners/huishoudens met problematische schulden. Het gaat hierbij vooral om (personele) kosten van begeleiding/budgetbeheer.

4. Conclusie 4, Zorgt de gemeente niet dat ze erg vindbaar/zichtbaar en bereikbaar is?

Antwoord: De gemeente voert geen proactief beleid gericht om de bekendheid en het gebruik van de voorzieningen/regelingen te vergroten. Uit de interviews met het veld is gebleken dat de indruk bestaat dat een groot deel van de inwoners die voor gebruik in aanmerking komen niet worden bereikt. Ook zouden de toegang en de voorwaarden ingewikkeld zijn.

In de Armoedenota Ondersteunen en Meedoen 2007 was een belangrijk uitgangspunt om het bereik en gebruik te verhogen. Het aantal inwoners/huishoudens met een laag inkomen is t.o.v. 2007 gestegen met 25 % maar het gebruik is gelijk gebleven en zelfs op onderdelen gedaald.

5. Heeft u inzicht in de resultaten van de buurtcoaches ook meegenomen?

Antwoord: Er heeft wel een interview plaatsgevonden met buurtcoaches van Buurtplein BV maar deze gaven aan dat er nog geen concrete gegevens bekend zijn over de aard en omvang van de inkomenssituatie van kwetsbare huishoudens. Wel gaven de buurtcoaches aan geconfronteerd te worden met een toename van de schuldenproblematiek. Zie ook onder 4.4. Schulddienstverlening.

6. Conclusie 5, Waar is dit op gebaseerd? Is dit de interpretatie van de wet of de letter van de wet?

Antwoord:

Deze conclusie houdt geen waarde-oordeel in maar geeft alleen maar aan waartoe in Doetinchem is besloten.

Tot 2015 kregen chronisch zieken en gehandicapten jaarlijks via de AWBZ een uitkering als tegemoetkoming in de hoge zorgkosten. Deze uitkering was niet inkomensafhankelijk.

Met ingang van 2015 is deze rijksregeling opgeheven. Het beschikbare budget is (voor een deel) aan de gemeenten ter beschikking gesteld. Gemeenten zijn vrij om dit bedrag te besteden.

De gemeenteraad van Doetinchem heeft besloten deze financiële middelen toe te voegen aan het budget voor bijzondere bijstand (als onderdeel van de collectieve ziektekostenverzekering Garant Verzorgd). Inwoners met een chronische ziekte en/of gehandicapten die te maken krijgen met hoge zorgkosten en een laag inkomen kunnen, net als alle andere inwoners, een beroep doen op de regeling bijzondere bijstand.

Het zou ook mogelijk zijn om voor de doelgroep chronisch zieken en gehandicapten een speciale regeling te ontwerpen. Sommige gemeenten kennen een regeling waarbij deze doelgroep aanspraak kan maken op een jaarlijkse tegemoetkoming.

Ook zijn er gemeenten die in het kader van het toekennen van ondersteuning op grond van de WMO een lagere eigen bijdrage te berekenen.

7. Als het een kwantitatief rapport is en niet kwalitatief (zoals gesteld in de beeldvormende raad), hoe kun je dan de doelmatigheid en doeltreffendheid meten?

Antwoord:

De doelstellingen van de gemeente zijn abstract geformuleerd en zijn niet uitgewerkt in concrete meetbare resultaten. Hierdoor is het niet mogelijk aan te geven of en wanneer de inzet van de voorzieningen en regelingen bijdraagt aan de doelstellingen zoals geformuleerd in het beleidsplan armoedebestrijding 2014-2018.

Door de gemeenteraad zijn dus geen duidelijke kaders vastgesteld.

De kwantitatieve doeltreffendheid (ook wel de effectiviteit genoemd) is te meten door de doelgroep vast te stellen en aan te geven hoeveel van hen (in aantallen of percentage) gebruik maken van de verschillende regelingen en voorzieningen.

De doelmatigheid is te meten door de kosten die gemoeid zijn met de uitvoering van de verschillende voorzieningen en regelingen uit te drukken in een percentage van de uitgaven die aan de gebruikers wordt verstrekt.

8. Bent u zich bewust van de impact, die de aanbevelingen van u hebben?

Antwoord: De rekenkamer acht het niet op haar weg liggen om een oordeel uit te spreken over de impact van de aanbevelingen. Dit is een taak van de gemeenteraad. Zoals bij elk onderzoek besteden wij nadrukkelijk aandacht aan de aanbevelingen. Deze zijn over het algemeen gericht op het verbeteringen en/of heroverwegingen.

9. De rekenkamer lijkt onderzoek te hebben gedaan op basis van interviews, de wet en het beleidskader. In hoeverre is ook de inrichting zoals deze in Doetinchem is, meegenomen?

Antwoord: Naast het bestuderen/analyseren van documenten (w.o. raadsvoorstellen en beleidsnota's) zijn er interviews gehouden om de eerste bevindingen voor te leggen aan het veld. Dit met als doel om te toetsen of wat we gevonden hebben, juist is.

Wij hebben daarbij vooral ook aandacht besteed aan de inrichting van de Doetinchemse Keuze. Hierbij moeten wij opmerken dat het daarbij over een veel breder beleidsterrein gaat. Het onderzoek van de rekenkamer had een beperkte strekking n.l. alleen het armoedebeleid.

10. In hoeverre is ook gekeken naar de principes, interpretatie en uitwerking van het meedoen arrangement?

Antwoord: Zowel in de conclusies als de aanbevelingen is niet specifiek aandacht besteed aan het Meedoenarrangement. Uit de geraadpleegde stukken blijkt dat deze regeling gericht op sociale participatie een succes is. Wel wordt hierbij de kanttekening gemaakt dat meerdere personen uit één huishouden hiervan gebruik maken.

Dat wij in de aanbevelingen specifiek aandacht hebben besteed aan de doelgroep kinderen en ouderen staat los van het Meedoenarrangement. Het Rijk vraagt gemeenten specifiek aandacht te besteden aan kinderen die opgroeien in "arme" gezinnen. Zo is recent aandacht gevraagd voor de hoge schoolkosten van kinderen in het Vmbo waarbij de gemeente een verantwoordelijkheid heeft nu de rijksregeling voor die doelgroep is gewijzigd.

Uit ons onderzoek blijkt verder dat vooral alleenstaande ouderen afhankelijk zijn van een inkomen op bijstandsniveau.

11. In hoeverre is informatie opgevraagd bij de uitvoeringsorganisaties van de gemeente Doetinchem? En is de doelgroep benadering altijd de enige weg?

Antwoord:

Aan het onderzoek ligt een uitgebreide analyse ten grondslag van informatie verkregen van de ambtelijke organisatie en externe uitvoeringsorganisaties. In sommige gevallen is aanvullende informatie opgevraagd en verkregen.

De doelgroepen benadering is een gebruikelijke benadering om daarmee te voorkomen dat armoedebeleid een "container"begrip wordt. Door het beleid te baseren op inwoners/huishoudens met een inkomen tot bijv. 120 % van het sociaal-minimum wordt geen recht gedaan aan de gedifferentieerde kenmerken hiervan.

Doetinchem heeft om de effectiviteit van het armoedebeleid te beoordelen zich gebaseerd op de cliënten die al bekend zijn bij de gemeente. Aan huishoudens/inwoners die (nog) geen gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen en/of regelingen zou meer aandacht kunnen worden besteed om de effectiviteit van het beleid te beoordelen (zie aanbeveling 1).

Rekenkamercommissie Doetinchem,
Wil Oosterveld-Sanders, voorzitter

22 april 2016